

HRVATSKA RIEČ

PREDPLATA: Za ŠIBENIK I AUSTRO-UGARSKU sa dostavom u kuću
mesečno K 1-25, godišnje K 15.—. Za INOZEMSTVO K 23.—.
Plativo i utužio u Šibeniku.

POJEDINI BROJ 10 PARA.

Izlazi utorak, četvrtak i subotu

Telefon br. 31. — Čekovni račun 71.049

UPRAVA „Hrvatske Rieči“ nalazi se u „Hrvatskoj Tiskari“ — UREDNIČTVO
na obali br. 248. prizemno. — Tisak „Hrvatske Tiskare“ (Dr. Krstelj i drug.).
Izdavatelj i odgovorni urednik **Dr. MARKO JURISLAV DOMINIŠ**.

OGLASI PO CENIKU.

God. IX.

ŠIBENIK, subota 31. svibnja 1913.

Broj 829

(Zaplijenjeno)

(Zaplijenjeno)

(Zaplijenjeno)

Uoči ozbiljnih događaja.

Za ratom — rat.

Prvi se je vodio za oslobodjenje; bijaše u sebi svet i pravedan, bijaše drag i mio uza sve svoje grozote, jer je pribavio slobodu potlačenoj raji; jer će iz krvi junaka propjevati pokoljenja; jer je završio u Evropi plač i jauk djece i žena, koje stenjahu pod turskim igom...

Bijaše prvi slavan i dičan; svijet je zadivio, svijet je začudio.

A ovaj što će biti?

A ovaj, što prieti, što se približava u svoj svojoj strahoti, bez svrhe, bez cilja, bez uzroka?

Ovaj, što bratskim jalom začet je, što bratskom mržnjom, prekaljan je i bratskim nožem naoštren je?

Ovomu će ratu nadjenut ime povjesnica: *sramotni*.

Nit je pravedan, nit je svet, nit je drag, nit je mio.

Mio je samo vragu i prijateljem njegovim.

Mio je samo njemu, koji je stari kletnik Slavenstva, koji bi našu dušu proždralo i u pako sunovratio...

Slavljani, Slavljani!...

Vi vječni nesložnici, koji svojom neslogom, svojim međusobnim trvenjem, obarate vlastite, a gradite tuđe dvore...

Vi, koji se nikad ne znadoste okoristiti krvavim stečevinom, nego su vam i te uzrok većeg jada i nevolje...

Slavljani, zar ćete dati vragu nasladjenje!... On ne spava, on bdije, on muti i obličje, vrti se oko vas u raznoj spodobi, na razan način prikazuje vam brda zlatna,

da vas onda s njih obori u jazove svoje...

Vodi vas do ponora putem na oko ružičastim, da se veseli nad vašim padom, da na grobu vašemu podigne sjajni dvor svojim crnim angelima...

Zar ne vidite, Slavljani, tko vam je dušmanin, tko je kopajnik vašem krvavo stečenom imenu slavnom!...

Ni Jordanska voda ne opra vaših mrlja, u koje bi vas uprljao bratoubilački rat...

Povjest bi vas osudila, potomstvo bi vas klelo, a domovina, koju ste mogli usrećiti, uzdisala bi na vas...

Svaki bi uzdisaj k nebu dopirao...

Ove misli, ove želje, ove molbe šaljem vam, Slavljani, uoči ozbiljnih događaja, koji kao da nastaju med vama, na Balkanu!

Dao Bog, da bistro oko Pašičevo sušretne se prijateljski sa okom Gešovljevim, te braća bratski zapjevaju pjesmu, koju pjeva svaka dobra i plemenita slavjanska duša:

Silazi, slogo,
Kćerko nebesa,
Majko čudesa,
Silazi k nam!

A pjesma da odjekne brdom i dolom, da napuni dušu bugarsku i srpsku uvjerenjem, e je u slozi — spas narodima!

U laži su kratke noge.

Kao prilog osvjetljenju namjera u poslu dra. Horvata i družine, donosimo pismo g. Ivana Peršića, tiskano u „Pokretu“.

Dr. Horvat naime sa družinom hoće da kroz usta naivnog dra. Pazmana uvjeri svijet, kako sve ono što se dogodilo zadnjih dana u Zagrebu, bijaše učinjeno iz motiva ovih i onih, a nipošto zaplotnjačkih, nedičnih i magjaronskih.

Na to odgovara bivši zastupnik g. Peršić kako sledi:

„Prije svega protestujem, da se mene kumulira sa prijateljem Šegvićem, a već sam naveo prije, što sam ja u „Hrvatskoj“ pisao. O balkanskim događajima redovito su izvješćivali u listu frankovci Lovrenčević i Vukelić do najnovijega doba. Šegvić se samo od vremena do vremena u uvodnicima bavio njima. A u kojem smislu? Samo u smislu čistoga hrvatstva, katoličtva i monarhije. Čim se je list zauzeo za samostalnost Albanije, tim se je eo ipso zauzeo i za katoličtvo te za stanovište monarhije. Sa gledišta katoličtva, moglo bi mu se prigovoriti samo to, da je pisao u turkofil-

skom smislu. I prigovorilo mu se, ali ne sa strane dra. Pazmana i dra. Horvata, koji znadu, da je takvo stanovište u skladu sa njihovim čistim i hrvatstvom i monarhičnošću, nego su tome prigovarali razni prištaše stranke te predplatnici lista, veliči, da bi mi kao Hrvati i Slaveni imali u prvom redu držati sa Balkancima. Ta Šegvićev članak „Logika interesa“ u tom smjeru bio je prava senzacija i najsmionije poveljenje protiv tada zavladaće i balkanskim pobjedama nošene struje. I upravo zato, jer se iz redova vlastite vojske stao dizati užasni prosvjed protiv navodno nebratskog držanja prema slavenskoj braći na Balkanu, i jer je uslijed ograničenja štampe bilo nemoguće izaci sa svim onim argumentima, koji su dokazivali, da bi za Hrvate bilo najuputnije, da s najvećom rezervom prate balkanske događaje, g. Šegvić je odložio pero za hladnija vremena.

A bujica oduševljenja za pobjedničke Balkance preotimala je sve veći mah. Baš Šegvić i ja smo joj se najviše opirali.... U svojoj rezerviranosti išli smo tako daleko, da nijesmo htjeli pripočeti ni onaj proglaš zagrebačkoga odbora za balkanski crveni križ. Pa što se dogodilo. Prvi prinos od 10 K iz Zagreba, došao je od uglednoga frankovačkoga gradjanina g. Žige Majtanića. Prvi pak prinos iz vana, bilo je 26 K od jednog najvatrenijeg frankovca, Franje Petrovića iz Sv. Ivana Žabno. U tom doprinosu sudjelovali su i katolički svećenici. Nema svih brojeva „Hrvatske“ kod sebe, ali vidim ime župnika Martina Dokše, a sjećam se, da ih je još bilo. Tako je župnik šćitarjevački Boričević poslao 18 K. Kakav je zavladao štimung baš med samim frankovcima, neka svjedoči činjenica, da je jedan od njihovih oficira, Marijan Mihajković, predsjednik brodske imovne občine, u skupštini imovine iznesao predlog za doprinos od 1000 K i još onda s nekim ponosom poslao o tom događaju opširniji dopis „Hrvatskoj“. Sama stranačka vojska silila je redakciju, da se povede za tadanjim javnim mnijenjem i mišljenjem. I dok su se dali povesti za bujicom pisci ratne rubrike, naročito sadanji šef lista, koji nije nego kompilirao „Neue Freie Presse“, a za tu može samo naivni Pazman tvrditi, da nije monarhička, dotle je baš Šegvić pisao članke, koji nisu bili onako izraziti kao onaj „Logika interesa“, ali su bili skroz u duhu monarhičkom, još više katoličkom, a najviše u duhu čistoga i pravoga hrvatstva. (Dalje spominje članke „Furor bellicus u Bugarskoj“, „Odvazni samočani“, pa odgovore na napadaje zbog članka „Logika interesa“).

PODLISTAK OSKAR WILDE. Sretni kraljević.

„Dolje na tržištu“, reče sretni kraljević, „stoji mala prodavačica žigica. Pa le su joj u jarak, pa su se sve promočile. Otac će je tući, ako ne donese kući novaca, pa zato plače. Nema cipela ni čarapa, a mala joj je glavica bez marame. Išćupaj mi drago oko, daj ga djevojčici, pa je otac ne će tući.“

„Ostat ću dakle kod tebe još ovu noć“, odgovori lastavica, — „ali ti ne ću drugo oko išćupati, jer bi onda ostao sastao sasvim slijep.“

„Lastavice, mala lastavice“, reče kraljević, — „učini, kako ti zapovjedio.“

I lastavica išćupa drugo oko kraljevićevo, i odleti s njim. Preleti preko male prodavačice i spusti joj dragulj u ruku. „Kako je ovo staklo krásno!“ poviče djevojčica i smijući se pojuri kući.

Onda se lastavica povratila sretnom kraljeviću. „Sada si slijep“, pa su sasvim ostali kod tebe.“

„Ne, mala lastavice“, prihvatila kraljević, — „moraš u Egipat.“

„Ostat ću uvijek uz tebe“, reče lastavica i zaspila do njegovih nogu.

Cijeli sutrašnji dan sjedila je na ra-

menu kraljevićevo i pripovijedala mu pripovijesti o dalekim zemljama, što ih je već vidjela. Pričala mu je o crvenim ždralovima, koji stoje u dugim redovima na obali Nila, pa kljunom svojim hvataju zlatne ribice; — o sfingi, koja je stara kao što je svijet star, pa živi u pustari i sve zna; — o trgovcima, koji lagano stupaju pokraj svojih deva i promiču kroz prste krugljice od ambre; o kralju mesečevih gora, koji je crn kao ebanovima, pa se klanja jednom velikom kristalu; — o velikoj zelenoj zmiji, koja živi u stablu paominu, pa ima dvadeset svećenika, koji je hrane medenjaciima; — i o patuljcima, koji jedre preko jezera na širokom lišću i neprestano s leptirima boj vode.

„Draga, mila lastavice“, reče kraljević, — „ti mi pripovijedaš o čudesnim stvarima, no još je čudesnija bol muškara i žena. Misterij bijede najveći je od svijeta. Poleti, mala lastavice, iznad moga grada, pa mi onda ispripijedaš, što si vidjela.“

I lastavica poleti iznad grada. Razabra, kako su bogataši sretni u svojim kućama, a prosjaci stoje pred vratima. Poleti u tamne ulice i ugleda bljeda lišća gladne djece, koja su tužnim pogledima gledala niz crnu ulicu. Pod svodovljem mosta sjedila su dva mala dječadića, pa se zagriila, da im bude toplije. „Tako

smo gladni!“ govorili su. „Ovdje ne smijete ležati!“ izdere se na njih stražar, pa su izašli na kišu.

Lastavica okrene natrag i ispripijeda kraljeviću sve, što je vidjela.

„Oličem sam tankim zlatom“, reče kraljević, „treba da mi skinete listić po listić i dadeš zlatu mojim siromasima. Živi ljudi uvijek drže, da ih zlato čini sretnima.“

Lastavico, olupi listić po listić tanoga zlatna, dok kraljević nije dobio sasvim siv i oguljen izgled, i lastavica odnese listić po listić siromacima, a lišća se malih dječaka zarumenješe i oni se stadoše smijati i igrati po ulicama govoreći: „Sada imamo kruha!“

Onda dodje snijeg, a za snijegom mraz. Ulice su izgledale, kao da se srebrom preliveno; sjale su se i caklile. Dugi ledenjaci visjeli su poput kristalnih bodeža s krovova, a mali dječaci obukoše crvene kapute i podjohše na led točiljati se. Bijednoj lastavici bivalo je sve hladnije, ali nije htjela ostaviti kraljevića, jer ga je vrlo ljubila. Kupila je mrvicu ispred pekaraških vrata, kad pekar nije gledao, i pokuša se ugrijati lepećući krilima.

Napokon se lastavica uvjeri, da će morat umrijeti. Imala je još samo toliko snage, da se uzvine na rame kraljevićevo. „Ostani mi zdravo, kraljeviću!“ zacvrkuće

lastavica, — „hoćeš li mi dopustiti da ti poljubim ruku?“

„No, milo mi je, da si se konačno odlučila na put u Egipat!“ reče kraljević. „Predugo si se ovdje zadržala. No morat će me ljubiti u usta, jer te ja ljubim.“

„Ne polazim u Egipat“, reče lastavica. „Polazim u kuću smrti. Smrt je sestra snu, zar ne?“ — I lastavica poljubi kraljevića u usta i padne mrtva do njegovih nogu.

U tom trenutku nešto čudnovato kvrcne u kipu, kao da je nešto puklo. I doista, olovno je srce prepuklo. Zima je bila uistinu velika.

Rano u jutro šetao se načelnik trgovu u društvu sa svojim vijećnicima. Kad su došli do kamenitoga stupa, pogleda u kip.

„O, bože sveti!“ reče on, — „kako nam je kraljević ishaban.“

„Užasno ishaban!“ povikaše gradski vijećnici, koji su uvijek bili iste misli s načelnikom. I popeše se kamenitim stepenicama, da kip bolje promotre.

„Rubin je ispaao iz balčaka, očiju mu je nestalo, a zlato se istrlo“, reče načelnik. „Doista izgleda kao prosjak.“

„Sasvim kao prosjak“, potvrdiše vijećnici.

„A evo i mrtva ptica do njegovih nogu“, nastavi načelnik, „Morat ćemo iz-

dati ukaz, da ptice ovdje ne smiju umirati“. I gradski pisar zapiše ovu napomenu.

I tako skidoše kip sretnoga kraljevića s kamenitoga stupa.

„Budaći da kip više nije ništa lijep, nema više svrhe“, reče sveučilišni profesor umjetnosti.

Onda rastopiše kip u jednoj peći, a načelnik sazove vijeće, da se odluči, što bi se imalo učiniti s metalom. „Moramo, dakako, načiniti novi kip“, reče on, — „a to bi imalo biti moje popsje.“

„Moje popsje!“ reče svaki vijećnik za sebe i oni se uzeše pripraviti. Kad sam ih posljednji put čuo, pripravili su se još uvijek.

Kako je ovo čudno!“ reče nadglednik talionice. „Prepuklo srce ne će nikako da se rastali. Morat ćemo ga baciti“. I bacije ga na smetište, gdje je ležala već mrtva lastavica.

„Donesi mi dvije najdragocjenije stvari iz grada!“ naloži Bog jednome anđelu. I anđeo mu donese olovno srce i mrtvu pticu.

„Dobro si odabrao!“ reče Bog. „U rajskom vrtu pjevat će osad uvijek mala ptica, a u mom zlatnom gradu neka me sretni kraljević dovijeka slavi!“

(Svršetak).

KRALJICA DAGMAR

HISTORIČKI ROMAN

ČESKI NAPISAO VACLAV BENEŠ TRŽEBISZKY · PREVEO PAVAO M. RAKOŠ

XV.

99.

Danskoj vojsci, koja se spremala za odlazak u bodričku državu i koju je kralj Valdemar povjerio gospodinu Strange Ebbesonu pri ukrcaju na ladje kod Store Heddinga, pridružio se tudj, nepoznat vitez, sav obučen u tamno željezo...

Gospodin Strange pogledao je tudjina od glave do pete, pogledao ga najoštrijim pogledom i progovorio je surovim glasom: „Sjećam se tebe... Ti si stajao nekad u redovima biskupa Valdemara... Jest... ti si bio zapovjednik ustaša... Ko si?“

„Ne pitaj, gospodine Strange, pošteni sam roda kao i ti, na mojem dobrom imenu nema mrlje... Ako me otjeraš, doći ću na protivnu obalu i onda mi ne ćeš moći zabraniti, da se ne borim proti neprijateljima danske kraljice!“

„Proti neprijateljima danske države... danskog kralja...“

„Danske kraljice, gospodine Strange...!“

Činilo se, kao da je vitez u tamnom, željeznom odijelu smanjio bar za polovicu. Mač, o koji se opirao, zario se za nekoliko palaca u zemlju...

„Čime nam svjedočiš, da ćeš nam bit iskren saveznik?“

„Rekao sam ti, gospodine Strange, da sam poštenog roda kao i ti i da na mojem dobrom imenu nema mrlje.“

Gospodin Strange na to pružio je tudjincu desnicu...

Vitez je nakon toga ušao u ladju...

Za sve vrijeme putovanja, nijednom nije se skriv obrazinu... Sav put proveo je na krovu i ni s kim ni rječe progovorio nije...

A i gospodin Strange ga ništa više nije pitao. A i ništa mu ne bi pomoglo...

Vjetrovi bili su veoma prijazni; brodovlje vanrednom brzinom stiglo je do bodričke obale.

A za tim razišli se bojni redovi u najbržim hodovima prema jugozapadnim granicama...

Nijemci su u tom kraju provalili u državu...

Vidjelo se, da imaju vrlo potanke vijesti i da im poznato, gdje je granice najloše zaštitena...

Medju njemačkim četama nalazili se i grofovi s gornje Rajne...

Pomoćno ćete poslati su skoro svi knezovi zapadnog diela svete rimsko-njemačke države...

Prestrašen narod brzao je prema sjeveru, proklinjujući vlhevce, koji su pozvali neprijatelje proti braći svojoj... Nijemci će se vele boriti samo proti Dancima, sela ostavit će na miru, ničesa se ne će dotći, ostat će u šatorima pod otvorenim nebom; vlhevci pokazivali su narodu i njemačka pisma... I tek što su neprijatelji učinili prvi korak na slavenskom tlu, već se proljevala svježa ljudska krv, već se nad krovovima pokazali sumnjivi oblaci dima sivo modre boje a za njima lizali su plameni kao ogromni vatreni jezici... I po kućama, gdje su nenadano napali na sela, razlijevalo se potresno plakanje bodričkih djevojaka i žena, kojima su divljaci oimali nevinost poštenje...

„Za Boga, ta kršćani smo... ta klanjamo se jedinomu Bogu... ta klecemo pred krstom...“

A to ništa nije pomagalo... Onima, koji ih molili odgovarali im zvjerskim smjehom i udaćem mača ili koplja.

Ti ljudi, da su imali i svojstva anđela, ništa im ne bi pomoglo proti bjesnim ljudima, koji su salanskim dušama navaljivali na Slavene.

I sve je bilo pripravljeno tako lukavo...

Nijemci provalili su u državu isti dan, kad su htjeli vlhevci na najsjevernijem dijelu da raspale bojno oduševljenje, kad je dospio medju njih sa svojom ičetom sam Niklotović...

Na Dobrogostovu zapovijest skupilo je skoro tisuću glava; a ti bjehu takvi ljudi, koji se nisu izmorili u boju. Proti ljudima u oklopima malo pomaže obično oružje seljaka...

Otac Dobrogost ipak nije izgubio nadu...

Moći će ih bar nekoliko dana ustaviti... Pomoć će stići, mora stići. Otac Dobrogost imao je za svakog utješljivu riječ, a i za one, kojim su neprijatelji oskrvnili žene i kćeri te ih za tim pomorili u najgroznijim mukama.

Njemci provaljivali su u državu sve dublje...

U ovim pokrajinama jedva se disalo od oštrog dima.

Napadači imali su na oklopima i zastavama crvene krstove, kao da je u tim krajevima živio narod, gori od Saracena...

Lice oca Dobrogosta poprimilo je neobičan izraz. Zadnjih dana bio je zamišljen i tužan. A nabori na čelu i na licu množili mu se a sijeda kosa nešto posivjela... Tako se ljepo primilo medju Bodričima sjeme, koje je sijao s riječju ljubavi, tako je divno potpuralo, ovdje ondje vidjeli se već i ljupki cvjetici, a najednom pao je mraz, njih se vjetrovi i uzbušnjale su bure... Da je oca Dobrogostu rame, kojim bi potporio svoj uspjeh od granice do granice!

Sav narod obraćao se k njemu kao svojoj jedinjoj zaštititi.

Niko nije obarao krstove, niko nije rušio kršćanske hramove; vlhevci su se grozno varali, svuda po selima u svakoj kući u pročelju sobe bio je krst, na ognjištima stajale su i slike djedova-praotaca, a otac Dobrogost nikad nije zapovjedio prauonicama, da ih ne slave...

Okolo oca Dobrogosta skupilo se toliko naroda, da ga nije bilo moguće pregleđati... Bilo ih svake dobi i svakog staleža... Majke su jače pritiskale dojenčad na grud i gledali su u njihova anđeoska lica pogledom, koji je izražavao nepokolebivu odlučnost. — „Ne ćete — ne ćete biti — miljenici — siromasi — vaše majke ne će dopustiti, da padnete u ruke tim bjesnim ljudima... Još će vas jače pritisnuti uz sebe, dok ne pomrete, i dok vaše duše ne odlete s našima... Ne bojte se, dragani... Vaše vas majke zaista ne će ostaviti kao sirote...“

Nijemci dolazili su bliže i bliže...

Već se mogli poznati na zastavama crveni krstovi i isti znak na svjetlim oklopima.

I čulo se jecanje, od kog je krv udarila u lice. A što tek onda, kad bi se mogle razumjeti njihove riječi!

Otac Dobrogost gledao je pred sebe; bio je zabrinut za dobro naroda, koji mora toliko da trpi...

Njemačke ćete bile su udaljene samo još za puškomet... Činilo se, kao da je nekoliko strjela zavizdalo u zraku. A do sad još nigdje nisu pogodile...

Otac Dobrogost brzo se ispravio, potegnulo je iz zemlje krst, koji je bio postavljen ovdje na humku, uzeo ga s obje ruke i brzo je pošao u susret njemačkim četama...

Njemci se ustavili za nekoliko časova...

Stajao je krst proti krstu...

„U ime ovog znaka našeg spasa pitam vas: Što hoćete u ovim krajevima i što tražite medju ovim narodom?“

Otac Dobrogost govorio je glasom, o kojem niko ne bi rekao, da dolazi iz ljudskog grla.

(Nastavit će se).

Prodaje se

jedan liepi kuter za 12 osoba sa stolom u sredini. Isti imade mjesta i za 2 kreveta. Zadnja cena K 800. — Upitati se u upravi „Hrv. Rieč!“ 5-6

25.000 žepnih satova po K 2.50

Pariška nova vrst 36 sati točno idući, sat prve vrsti, pozlaćen sa 18 kar. zlatom, te nema nikakve razlike od čistog zlata, sa 3 godišnjim jamstvom samo K 2.50 — 2 kom. K 4.80 — 5 kom. K 11.30.

I Gloria srebrni žepni sat, švicarske konstrukcije, najnovije vrsti, uz 3 godišnje jamstvo K 3.25 2 kom. K 6.20 — 5 kom. K 15.—.

I pariški moderni pozlaćeni lanac 50 para. — 3 lanca K 1.25.

Bez opasnosti!

U slučaju, da naručitelj nije zadovoljan sa naručenim, vraća se novac.

Šalje se pouzecem.

S. Brandes, Krakov

B. Joselowicza II.

5-6.

Čast mi je javiti sl. pučanstvu da sam otvorio u najljepšem položaju **PODGORE**, kraj mora

Hoteli, Restauraciju i Kavanu,

gdje imade sasvim ugodno prirodno kupalište te sitna žala. U istom imadem živu hladnu vodu, sasvim udobne sobe i postelje. Jela se priugotavljaju od dobro izučene kuharice, a to sve uz povoljne cijene.

Molim sl. pučanstvo, koje bi namjeravalo doći ovamo na kupanje i ljetovanje za što brojniji posjet.

Poštovanjem

Mate Jakić pok. Ivana Podgora

MAŠINISTA

vješt „Diesel-motoru“, po mogućnosti neoženjen, traži se. Nastup odmah. — Ponude neka se šalju na tvrdku

Braća Buljan u Sinju

(Odjel mlina).

Prva slavenska tvornica ura za tornjeve
FRANJO MORAVUS, Brno
(Moravska) Nova ulica br. 25.

tvori i razaslije

Ure za crkvene zvonike, dvorce, škole, tvornice i vješnice, samo u izvrstnoj izradbi vrlo jeftino.

ČUVENE NADZORNE URE.

Cienici šalju se na zahtjev badava.

Najviše odlikovanje za izvrstne proizvode.

IZVOZ.

KO ŽELI ZDRAVLJA

neka pohodi glasovito

Spljetsko sumporno kupalište

NAGY I DRUG

koje posjeduje, kako već poznato, najljekovitiju mineralnu vodu u Evropi. U jednoj litri sadržano je 31.5 grama razne soli. — Otvoreno cijelu godinu.

Prospekte šalje uprava.

HRVATSKA VERESIJSKA BANKA

PODRUŽNICA ŠIBENIK

Centralna DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU
DIONIČKA GLAVNICA 2,000.000 K
PRIČUVNA ZAKLADA U PRITIČCI 250.000

BANKOVNI ODJEL

PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KANTO KURENTU I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE MJENICE, OBAVLJA INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE. DEVIZE SE PREUZIMLJU NAJKULANTNIJE. IZPLATE NA SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU, SE BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE.

MJENJAČNICA

KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERETNICE, ZALOŽNICE, SRECKE, VALUTE, KUPONE. PRODAJA SREĆAKA NA OBROČNO ODPLAĆIVANJE. OSJEGURANJE PROTI GUBITKU ŽRIEBANJA. REVIZIJA SREĆAKA I VRIEDNOSTNIHPAPIRA BEZPLATNO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA.

Zemljišno-Veresijski Zavod Kraljevine Dalmacije u Zadru

Najsigurnije ulaganje novaca

postizava se nabavom

4 1/2% pupilarno sigurnih založnica

Zemljišno-Veresijskog Zavoda Kraljevine Dalmacije.

Ove su založnice pokrivena s amortizacionim hipotekama i sa vlastitim fondovima, osim toga jamči za ove založnice još

čitava Kraljevina Dalmacija sa svojom zemaljskom zakladom.

Rentovni porez od kupona založnica plaća zavod sam.

Zemljišno-Veresijski Zavod Kraljevine Dalmacije prima novac i na tekući račun te knjižice i ukamaćuje isti sa 4% čistih. I za ovaj novac jamči pokrajina.

— Sve upute kretom pošte badava i franko. — 5-25

Izvrstna roba!

Uz tvorničke cijene!

Moderne turističke košulje	komad po	K 1.70
Biele košulje za gospodu	" "	1.70
Bojadisane košulje za gospodu	" "	1.35
Velike gaće za gospodu biele i u bojama	" "	1.—
Moderne pregače ze gospodje	" "	—80
Dječje pregače	" "	—60
Izvrstne košulje za gospodje	" "	1.20
Bječve za gospodu 12 pari	" "	3.60
Jake bječve za gospodje 12 pari	" "	4.80
Rubci u bojama za glavu 12 komada	" "	3.60
Žepni rubci u bojama	" "	1.50
Žepni rubci, fini, bijeli	" "	1.30

Adolf Zucker i- Plzenj (Češka).

Veliki izbor rublja. — Prodaja u svim zemljama. — Cienici badava i franko.

Pozor!

Pozor!

Gradjevni poduzetnici!

Izvrstno vapno, uz vrlo umjerene cijene
dobiva se kod

I. dalmatinske tvornice vapna
u TEPLJUHU kod Siverića.

Naručbe prima te daje potanje obavjesti

Podružnica Ljubljanske Kreditne banke u Splitu.

Austriji potpuno pravo na sveučilište u vlastitom jeziku, prosvjeduju najodlučnije proti tome, da bi se isključivo talijanski zavod bez obzira na autohtono slavensko pučanstvo ustanovio u Trstu ili bilo kojem mjestu austro-ilirskog Primorja; izrazuje svojoj braći Slovincima u Trstu svoju posvemašnju solidarnost u tom pitanju, kao što i glede njihovih zahtjeva na školskom polju u istom gradu; traži od mjerodavnih faktora, da već jednom riješe prema želji Hrvata i njihove braće pitanje priznanjem nauka ispita i diploma na sveučilištu u Zagrebu, pozivajući istodobno sve jugoslavenske zastupnike, da i najostrijim sredstvima nastupe u parlamentu proti sramotnom zavlačivanju i zabašurivanju tog, za Jugoslavene životnog pitanja.

Donašajući ovu rezoluciju, do znanja tom slavnom klubu potpisani odbor nada se, da će ideje u istom izražene naći odredite zagovaratelje u zastupnicima svih slavenskih naroda. Košto je već u samoj rezoluciji spomenuto, mi nismo proti tome, da Talijani u ovoj manjini dobiju svoju visoku školu, ali ne možemo bez inog pristati na ustanovljenje takove škole u Trstu, dakle u mjestu mješovite narodnosti, gdje bi se na taj način poremetilo sadašnje narodnostno stanje na izključivo korist talijanskog, a na ogromnu štetu našeg naroda. Ako li se kaže, da se za Talijane ništa nova ne stvara, nego im se uspostavlja ono što je već jednom obstojalo, to bi vrijedilo, kad bi se uspostava vršila tamo, gdje je prije bila talijanska pravna fakulteta, t. j. u Tirolu.

Ali htjeti sada ustanoviti jednu fakultetu u našem Primorju i to baš u središtu istog, gdje su usredotočene sve više zemaljske oblasti, gdje se stječu svi elementi razvoja i napretka, a ne skrbiti istodobno za obezbijedjenje slavenskog pučanstva u istom ambientu na polju elementarnih srednjih i viših nauka, to bi zaista bila u nebo vapajuća nepravda!

Jerbo slavenski element tvori dobru trećinu tršćanskog žiteljstva, dočim je oko liš i zaledje Trsta skoro izključivo slavensko.

Neka se najprije našem narodu u Primorju dade što ga ide na školskom polju, nek se ustanove u Trstu i drugda sve potrebite slavenske škole a da naš narod ne bude prisiljen gledati svoje postepeno odnarođivanje u inorodnim školama, pravim kovačnicama za pretvaranje slavenskih duša u njemačke i talijanske, — neka se dade prilike, da jugoslavenska školska mladež uzmagne polaziti i dovršiti pravovoljano i sa priznanjem u Austriji sve nauke na hrvatskom sveučilištu u Zagrebu, — i tekar tada nek se otvori talijanski pravni fakultet, pa makar i u Trstu.

Slavenska braćo! Ako ne želite vidjeti propast našeg naroda na obalama Adrije, ako volite da naš narod u Primorju žive te se razvija svojim nacionalnim životom, poradite na tom, da misao izražena u našoj rezoluciji bude oživljena. Odbor političkog društva za Hrvate i Slovence u Istri.

Pazin, 16 aprila 1913.
Tajnik: Josip Stihović. Predsjednik: Dr. Dinko Trinajstić.

„Risorgimento“ — stari bezočnik.

Ne može čovjek da uvijek muči, ne može da ne reagira barem gdjekada na krupne laži šovinističkih duša, što u zaslepljenosti i silnoj mržnji na sve što je slavensko, grde i psuju sve što je naše kako samo oni mogu i umjedu. Nama je pak „Risorgimento“ dobro poznat od onda, kad no je jedan zadarški bogoslov, prigodom dolazka hrvatske opere iz Zagreba u Zadar, štampao pjesmu „Zadru gradu“, koju je „Risorgimento“ doslovce preveo i taj bogoslov, usljed denuncija demokratskog, slobodoumnog „Risorgimenta“, akoprem je bio apsolvirao bogosloviju, morao seliti iz redova svećeničkih...

Tako mu je bilo sudjeno iz Rima, a na denuncije slobodoumnog „Risorgimenta“ i njegovih prijatelja. Nego, ostavimo to za koji drugi put. Posljednji broj „Risorgimenta“ češe se o hrvatski narod onako kako to on obično čini, s visoka i bez ikakova obzira ko što čine uličari kad napadaju uljudnu čeljad. Što ćete da mu na pr. odgovorimo na umalovažavanje hrvatskih pjesnika, koji da razumiju talijansku prozu „quando è sciatta“. Mogli bismo mu navesti toliko

vrednih hrv. pjesnika, koji su prevadjali na naš hrvatski jezik mnoga liepa diela glasovitih talijanskih pisaca, pisana i terakako uzvišenim stilom, da nismo uvjereni, e to „Risorgimento“ govori iz zlobe i mržnje prema Hrvatima.

„Risorgimentu“ nije dosta, da uličarski omalovažuje vrednog pjesnika Jeretova, nije mu dosta što u uvodniku na biesan način osudjuje talijansku mladost, koja je u balkanskom ratu iskazivala simpatije Slavenima, tim „farizejima“, (misli na Hrvate) koji znadu pisati talijanski u toliko u koliko im je to „jezik materinski“ (che sanno scrivere l'italiano insegnato loro dalla madre. Po tomu bi svakog Hrvata iz Dalmacije i Istre rodila Talijanka, jer svaki inteligentniji više manje umje pisati talijanski!) on se ljuti i na urednika „Illustrazione popolare“, što ne zna čiji je Zadar. „Risorgimento“ odgovara: talijanski. Tako govori „Risorgimento“, koji će znati za onu: *dal detto al fatto...* To može „Risorgimento“ želiti i govoriti, ali ni on sam ne vjeruje u ono što govori.

Kako bi vjerovao, kad svak zna da Zadar leti svaki dan mater u krilo... Leti brže nego bi se majka od otudjenog djeteta i nadala. A kamo li Zadar talijanski!

Pa da nam se „Risorgimento“ još većma najuti, sjećamo ga, kako je ono ciknuo, kad je onaj bogoslov pogodio, da se otudjeni grad vraća mater u krilo...

Vraća se, vraća što je i prirodno, a „Risorgimento“ će i dalje siktati, bjesniti, psovati, ali uzalud.

Jačovi su svi naponi proti naravi... Ovliko htjedismo progovoriti i mi povodom poznatog odgovora pjesnika Jeretova Talijancu Cesareu, kojim je naš pjesnik obranio čast svog naroda pred talijanskim svetom.

A znamo, da „Risorgimento“ ostaje ono što jest i da će davati i dalje ono što imade...

Razne vesti.

Lijet preko bernskih Alapa. Švicarski avijatičar Bider uspeo se dne 16. o. m. u Bernu u 4 sata i 35 časaka u jutro. Vrijeme je bilo prekrasno. Na svom lijetu preletio je Gurten i Obersimmental, prešao preko alpskog lanca, u visini od 3200 metara između Wilstrubela i Wildhorna u kolicima Rawyl-klanca, te se u 6 sati i 19 časaka sretno spustio kod Sitten u Wallisu, gdje je vladala žestoka studen. Deputacija državnog vijeća i veliko mnoštvo puka pozdraviše smjeloga avijatičara. Bider je u siječnju ove godine prvi preletio preko Pyreneja. Njegov lijet preko Bernskih Alpa daleko nadkrijuje i poznati lijet preko Simplona.

Ratna statistika. Beogradski novinarski ured objelodanjuje statistiku o balkanskom ratu. Prema tomu zapsjeli su Buguri 59.000 četvornih kilometara, Srbi 60.000, Crna gora 5000, te Grčka 30.000 četvornih kilometara. Od ovih područja prema bugarskim zahtjevima otpada na Bugarsku 87.000 četvornih kilometara, na Srbiju 26.000, na Crnogoru 7000, a na Grčku 11.000 četvornih kilometara. Srbija je mobilizovala 402.000 momaka, Bugarska 450.000. Grčka 150.000 i Crnogora 45.000 momaka. Ratnih invalida otpada na Bugarsku 40.000, na Srbiju 21.000, na Crnogoru 8000, na Grčku 6000. Troškovi rata prema točnoj službenoj objavi iznose za Bugarsku 1050 milijuna franaka, za Srbiju 717 milijuna, za Crnogoru 165 milijuna, za Grčku 340 milijuna franaka. Svaki četvorni kilometar zauzetog tla stoji Bugarsku 12.200 franaka, Srbiju 27.000 franaka, Crnogoru 23.000 franaka, a Grčku 30.000 franaka.

„Sirotno, malo, bogato djevojče.“ U Newyorku davao se prošle zime ponešto sentimentalno, ali inače prilično ljubak kazališni komad pod gornjim naslovom. Junakinja komada bila je mala djevojčica, kći jednog miljunara, koja se čutila nesretnom kraj sveg luksusa, što ju je ukrucavalo. Otac se zanimao samo za svoje burzovne poslove, a mati je bila sva zaokuljena svojim društvenim dužnostima. Gouvernanti i služničad takodjer su se po mogućnosti što manje brinuli za djevojče, jer nije bilo nadzora. Djevojčica je doskora spoznala u njima stvorove, koji imadu dva lica, te jedno pokazuju u saobraćaju sa gospodarima, a drugo, kad su na samu. U zgodnom času, kad nitko nije pazio na djevojčicu, sastaje se ona sa nekim verglašem i pometaćem, te sa još nekima, ovim sličnima ljudima, te u njima spoznaje mnogo bolje ljude od onih u njezinoj okolini. Djevojče se razboli, te pripovijeda u svojoj vrućici o svojim doživljajima, a da roditelji od svega toga ništa

ne razumiju. Napokon dobri stari kućni liječnik otkriva pravu svezu između svega toga, objašnjuje roditeljima svoja otkrića i sjeća ih njihovih dužnosti. S običnim grijehom s obećanjima završuje komad, u kome imade mnogo krivoga pathosa, ali ipak proizvodi dosta dubok dojam, jer je općenito poznato, da ima mnogo takovih sirotnih, bogatih djevojaka.

Taj se kazališni komad pretvorio u zbilju. Pred neko vrijeme saznalo se, da je iz nekog newyorskog sanatorija pobjegla Ramona Borden, 17-godišnja kćerka jednog newyorskog milijunara. Dogadja se doduše, da pobjegne i gdje koja bogataška kćerka, da se dade zavesti, kadkada pače isčezne i posvema kao Dorothy Arnold, koja je pred godinu i pol otišla iz roditeljske kuće, a da se kasnije nije više ništa o njoj čulo. Obično međutim takovi događaji imadu kakovu romantičnu primjesu, no ovdje to nije bio slučaj. Otac je saopćio reporterima, da mu je kćerka bila bolehljiva, osobito svojeglava, pa da ju je radi toga dao na kratko vrijeme u jedan zavod. Konačno je morao priznati, da mu je Ramona već jednom pobjegla, te da ju je tada našao kod neke gospođe White u Washingtonu, odakle ju je dao po detektivima odpremiti kući.

Cijela ta stvar pobudnje u Newyorku i po cijeloj Americi tim veće uzbuđenje, što su učesnici poznate ličnosti diljem Sjedinjenih Država. Otac Gail Borden sin je onoga čovjeka, koji je došao na misao, da opskrbljuje Newyork s mlijekom u bocama i time stekao ogroman imetak. Sin stoji još i danas na čelu društva, koje dalje vodi taj posao. Pred neko vrijeme rastavio se on od svoje supruge, kad od onda živi u Kaliforniji, te je kćer prepustila ocu. Gospođa White takodjer se raspitala sa svojim suprugom, koji stoji na čelu društva tako zvane „gume za žvakanje“ i u tom svojstvu opskrbljuje Amerikanke s najukusnijim artiklima, koji neprestano drže u gibanju njihovo čeljustno mišićje, što odmah opaža svaki posjetnik Amerike, ali ga se ne dojmije ni pošto ugodno. Ramona Borden mnogo je općila sa gospođom White i njenim nećakinjama, kojima se zadaća života sastoji u tome, da putuju iz jednog američkog luksurnog hotela u drugi. Te prijateljice pomogle su Romani pobjeći iz sanatorija i tad se razvio divlji lov, u kome je otac hrlio iz Newyorka u Atlantic-City, u Filadelfiju, New Haven i Boston, gdje je konačno opet pronašao kćer, koja se onda opet dobrovoljno s njim vratila kući. Gospodin Borden silno je prijeto i htio je sudbeno progoniti gospođu White radi otmice nepunoljetne djevojke, ali se podpuno umirio, kad je opet našao kćer.

Vrlo je značajna okolnost, što je gospodin Borden već unaprijed izjavio, da nikako ne mogu biti po srijedi prsti njegove supruge, jer da ju je ona htjela vidjeti, to bi joj on uvijek dozvoljavao. O pokušaju kakvog iznudjenja ne može takodjer biti ni govora, jer gospođa White ima više novaca, nego što može da potroši. Tako je pravi razlog djevojičinog bijega ostao zastr neznan i tminom.

Napokon je koprena spala, a skinula ju je sama Ramona Borden. Ona je pripovijedala, da joj sva ljubav i dodrota očeva ne mogoše nadoknaditi majke; ona je odrašla u luksusu i privikla mu, svaka joj se želja ispunjavala, ali ljubav majke ni osjećala. Ona doduše ne može ni svojoj majci spočitavati, da nema srca, ali ipak mora reći, da se vrlo malo za nju brinula i ostavila ju bez onoga, što joj je najviše trebalo i za čim je najviše čeznula. Priznala je, da je kadkada možda bila i prkosna prema ocu, da se nije ponašala kako treba, ali sve to zbivalo se samo zato, jer nije nikoga bilo, tko bi ju naučio, što je prava ljubav, za kojom toliko čezne svako dječje srce. Jedina je iznimka bila gospođa White i zato je toliko bježala k njoj.

To je ispovijest jednoga djeteta, jer Ramona Borden je kraj svih svojih 17 godina još posve nerazvita, koja otkriva svu bijedu tolikih odvjeta američkih bogataša. Zlatni dollar i sa cijelom svijeta sabrani luksus ipak ne može da nadomjesti sve, što djetetu treba, Pomanjkanje ljupke brižnosti, koju se ne da ni milijunima kupiti objašnjuje mnoge ružne pojave i dogodjaje, što se tako često dešavaju u krugovima američke novčane aristokracije.

Iz grada i pokrajine.

G. Dr. I. Učović bio je ovih dana imenovan c. k. državnim odvjetnikom te je u tom svojstvu doznačen za svoje rodno mjesto — Dubrovnik. Kako čujemo, ostavlja naš Šibenik u utorak.

Kad smo rekli, da je dr. Učović, uza svu „težinu“ svog zvanja, koje nije najsimpatičnije, imao u gradu liep broj prijatelja i kod ljudi, koji jednako zaziru kao što od modre olovke, tako od njena gospodara, — kad smo to rekli, rekli smo sve.

Osoba simpatična, draga i mila. U rječ: pravi dubrovački gospodar. Dok žalimo njegov odlazak, želimo mu sretan boravak u rodnom Dubrovniku, prem unapred znamo, da će blažena ona modra olovka zagorčat mnogi liepi dan u krasnoj našoj Atini...

Položila ispit. Ovih je dana gospođica Marija Gargašević učiteljica pri mješnoj građanskoj školi položila dobrim uspjehom na dubrovačkom preparandiju ispit za građanske škole iz treće skupine (matematično-tehnična strukovna skupina). Vrlo nastavnici najprijetnije čestitamo!

U Primošten i Rogoznicu, sutra na 2 i 6 kreće izlet sa udobnim parobrodicem „Nada“. Ovo je ljetos prvi izlet u nizu mnogih, što će svake nedjelje slijediti zauzimanjem gosp. K. Margetića. Imat će se dakle zgodne sa malim troškom zabaviti se i obaći našu lijepu okolicu u primorju.

U ime reda. Ovo zadnje doba Šibenik je prilično napredovao u pogledu reda. To je dobro i pohvalno, pa zaslužuje da se istakne osobitim zadovoljstvom. I u pogledu čistoće kao i svega ostaloga bilo bi mnogo bolje da je veći broj redarstvenog osoblja. Nedostatak pak u broju redara još se nije mogao ispraviti, jer je to usko vezano s drugim pitanjima, što ih odavna nastoji riješiti šibenička Obćina, ali nažalost nailazi na velike poteškoće.

Sami dakle organi občinskog redarstva — kako rekosmo — maleni su brojem, te ne mogu svuda doprijeti i red sačuvati. Baš zato je dužnost svih građana, da što više pazе na redarstvene propise, a gdje vide potrebu neka upozore same redare zbog posredovanja.

U svakom mjestu ima nekih pobočnih tačaka, što su vrlo prometne, i gdje je redarstveno posredovanje mnogo više potrebno nego li u sred sredine grada. U sred grada, naime, svak zna više ili manje što se može, a što je u ime reda zabranjeno. A na nekim tačkama predgragja velik je saobraćaj seljaka, koji slabo poznaju redarstvene propise. Negdje se kupe gradski praznovi, koji uopće ne će da znadu za propise, a negdje se opet roči raskalašena dječurlija, da čini štetu ili u najmanju ruku da se kvari lutajući kao brod bez kormila.

Na tako izloženim tačkama služi najviše energije. Tu treba da su — što djeca kažu — najzločestiji pulicijoti. Tad će redarstveni propisi biti više poštivani i okolina će biti mirna. Na taj način moći će se potpuno ostvariti program redarstvenog povjereništva, i uvesti će se u Šibeniku napokon davno željeni red.

Red je pak čitavome mjestu na korist, a samom redarstvu na diku.

Oskudica novaca. Poljodjelsko stanovništvo oskudijeva novčano svugdje pa i u našoj domovini, osobito ove godine za pooštrene krize kao nikad od glasovitog kraha godine 1873. Ova se oskudica osjeća za veći dio godine i novca je izobil tek u jeseni, nakon žetve, jamatve ili berbe duhana ali u većini slučajeva — na žalost — ni to ne traje dugo. Periodičan nastup ove novčane oskudice otešćava u velike razvitak naše poljoprivrede u svakom pogledu. Za to moramo u interesu našeg težištva samo pohvaliti postupak zemaljskog osiguravajućeg zavoda „Herceg-Bosna“ čije je ravnateljstvo u Splitu naredilo svim svojim zastupnicima, da mogu požarna osiguranja primati i na način, da se za to određena premija ima uplaćivati svake godine tek u mjesecu listopada a da pri tom valjanost samog osiguranja ni u čem ne bude okrnjena. Ova je naredba dokaz jakog socijalnog osjećaja, kojim se vode poslovi, ovog jugoslavenskog zavoda i po našaj domovini.

Soba s pokućtvom

iznajmljuje se u kući br. 225. kod Vatrogasaca. 3—3

Izvrstna pečena janjetina prodavat će se od sutra kilogram po K 2-40 u krčmi Krste Grubišića kod pravoslavne crkve.

Austrijsko parobrodarsko društvo na dionice „DALMATIA“

uzdržava od 1. maja 1912. sljedeće glavne pruge:

- Trst—Metković A** (poštanska) Polazak iz Trsta ponedjeljak u 5 sati pos. podne povratak svake subote u 6.15 sati prije podne
- Trst—Metković B** (poštanska) Polazak iz Trsta u četvrtak u 5 sati pos. podne; povratak svake sriede u 6.15 sati prije podne.
- Trst—Metković C** (poštanska) Polazak iz Trsta u subotu u 5 sati pos. podne povratak u četvrtak u 6.15 sati prije podne.
- Trst—Korčula** (poštanska) Polazak iz Trsta u petak u 5 sati pos. podne povratak u ponedjeljak u 6.15 sati prije podne.
- Trst—Šibenik** (poštanska) Polazak iz Trsta u petak u 5 sati pos. podne povratak u četvrtak u 6 sati prije podne.
- Trst—Makarska** (trgovačka) Polazak iz Trsta svake sriede u 6 sata pos. pod. povratak svaki ponedjeljak u 1.15 pos. podne.
- Trst—Vis** (trgovačka) Polazak iz Trsta u subotu u 7 sati pos. podne povratak svaki četvrtak 7.15 pos. podne.

„TRISSIN“.

Za moje gumene vrbce „Trissin“, koje su se pokazale kao najbolje i koje vinogradarski stručnjaci hvale, pružam jamstvo, da isti uzprkos sunca, kiše i rose, moraju 14 dana na lozi uzdržati. U jednom kilogramu imade oko 4.000 komada.

Rudolf Oesterreicher Beč, II. Lilienbrunnngasse 10.

NOVO IZRADJENE
:: RADNIČKE KNJIGE ::
I
- SLUŽBOVNE KNJIGE -
NABAVLJAJU SE U
HRVATSKOJ TISKARI
(Dr. Krstelj i drug) Šibenik.

MODERNO U SVAKOM SLOGU SOLIDNO IZRADJENO POKUĆSTVO DOBAVLJA SE NAJCIJENJE U SKLADIŠTU POKUĆSTVA A. DELFIN-ŠIBENIK VLASTITA TAPEPAPARNA I STOLARSKA RADIONA

VELIKA ZLATARIJA Gi. PLANCIC Vis-STARIGRAD-Velaluka ŠIBENIK.

Losconcz & Hatvanski paromlinovi od Borsod Mischolz i Istvanskog dioničkog društva proizvajaju najbolje i najizdašnije vrsti
:: BRAŠNA ::
Najveće mlinsko poduzeće. Dnevna produkcija 700.000 kilograma brašna. Glavno zastupstvo i skladište kod tvrđke: FRAN LENTIĆ Trst.

Šegvić je bio i poučan, pa u članku „Uzroci i posljedice“ piše, što se dogodilo Turskoj u Macedoniji, sutra se može dogoditi Rusiji u Poljskoj. Svršava: Hoće li ljudi shvatiti ovu pouku? Tko sa hrvatskog gledišta može tome zamjeriti?! Daljnji su njegovi članci „Politika monarhije napram balkanskim državama“, onda „Što traži naša monarhija od Balkana“, pa „Pobjeda jednog načela“, a u svim tim člancima se pogoduje politici monarhije i pleđira po načelu „Balkan balkanskim narodima“ za monarhijsko stanovište i zahtjev slobodne Albanije. Opet nalazimo jednako smjerajući članak „Arbanaško pitanje“, dakako od Šegvića, onda „Uskrnuće bugarskog naroda“, u kom čitamo: Možemo reći, bez Bugarske ni Srbija ni Grčka nebi se dovinule onoga, česa su se dovinule. Svud se u njegovim recima opaža nastojanje, ako već ima što Balkancima priuštiti i priznati, onda to ide najviše ili samo Bugare, ali nikako Srbe, samo da se naš svijet za njima ne pomami a monarhija ne prestraši, kako je tu sve za srpstvo. Znali smo mi, s kim imamo posla, pa smo baš u tom škaljivom pitanju pazili, što se radi. U jednom članku je dapače Šegvić zauzeo tako monarhijsko stanovište, da joj je priuštio i Lovćen. Uopće naše stanovište je bilo preljalno i preslužbeno pa nam zato nitko živ od stranke nije stavljao prigovore u smislu Pazman-Horvatovom. Naprotiv su

prigovarali našem antislavenskom i nebratskom stanovištu. Još sad mi je pred očima kupon jednoga od roditelja furtimaštva, kašinskoga župnika g. Hoka, kojim šalje dužnih 9 K za list i piše, da ga više ne treba, pa u kratko navodi i razlog zato. Navodi Lovrenčičeve retnke, kojim se zauzimao za samostalnu Albaniju i opis jednoga pokrajinskoga koncerta, koji je opis samo tako došao u list, jer ga je uvrstio frankovac Vukelić, a on ga je opet uvrstio, jer je bila mala reklama za gdju. dra. Horvata, koja je na tom koncertu pjevala. I sad moraju Šegvić i Peršić biti oni jaganjci, koji oduzimlju grijehe drugih! Bilo je dosta drugih, koji su prigovarali i list ostavljali, radi toga našega preslužbenoga držanja, kakvo držanje nije zauzeo, koliko je meni poznato ni jedan slavenski neovisni list, ali nitko nije prigovarao, da smo premalo hrvatski, katolički i monarhički. Istom kad je dr. Horvat došao iz zatvora, onda se pročulo, da on svojim purgarima, koji su dolazili k njemu polaganom uštrcava, kako „Hrvatska“ nije zauzela dovoljno monarhijsko stanovište. Ja za sada i ovdje puštan bez komentara stečaj ovih slučajeva, pa navodjam dalje, kako je Šegvić, bez obzira na zavladaču struju nastavio baš za čisto hrvatstvo, za što su svjedoci dva članka „Medju dvije skrajnosti“. Ti članci ovako zaključuju: Starčeviću nauku: Ni za Austriju ni protiv Austrije, ni za Ugarsku ni protiv Ugarskoj,

nadopunimo ni za Srbiju ni protiv Srbije, nego samo i jedino za Hrvatsku!“ Taj su članak mnogi polivalili, medju prvima pismeno krstitelj najmladje djeteta dra. Horvata, ofac Makarije, koj, kad me je poslije sastao na Kaptolu, tako je nasrnuo na me, kao da će me poljubiti radi tog članka, misleći, da sam ga ja napisao, ali ja sam naravno poljubac sa zahvalom otklonio, odavši mu, da je Šegvić taj sretni pisac. Bit će valjda prilike, da se i na malo drugačiji način dokaže, kako je Pazman upravo zločinački mu podmetnutu objedu izbacio o nekakvoj protimbi „Hrvatske“ idejama hrvatsiva, katoličva i monarhičnosti, a od časa balkanskoga rata. Ja se za danas ograničujem u pitanje: Što hoće gospoda tim prigovorom i tom objedom? Što smo mi kod lista morali još učiniti, a da se otmemo tome prigovoru? Ništa nego još zagovarati ustrojene legija! Onda bi bilo zadovoljeno monarhijski raspoloženom dru. Horvatu. Ali dr. Horvat je premudar, da nebi znao, te su vremena legija prošla. Zato ova objeda ima jednu posve drugu svrhu. Ima one, koji ne poznaju, hrvatske odnošaje namazati, kao da su u Hrvatskoj jedini stup i štit katoličva te monarhijske ideje dr. Horvat, Sachs, dr. Ivica Frank, Kršnjavi i kompanija a čistoga hrvatstva valjda zato, što je med njima i prodavač poznate lužine, koja i najzamazanije stvari preobrazuje u najčišće!“

K Redlovoj aferi.

Beč, 31 svibnja. Kralj je zatražio detaljno izvješće o Redlovoj aferi. Tako isto prijestolonasljednik.

K samoubojstvu Redla.

Beč, 31 svibnja. Poluzvanično se javlja, da je obrst Redl uslied perverznosti zapao u silne dugove, te zbog toga zlorabio mjesto šefa generalnog štaba praškog zbora, prodavši tajne spise trećoj velevlasti. Ovom komunikaciju nadodaju novine sliedeće vlastite informacije: Bijaše Redl u službi Rusije preko dvie godine. Računa se da je zaslužio do dva milijuna kruna. Razumio je slavenske dialekte; za aneksione krize izradjivao je osobite radnje glede obrane granice; za vrijeme balkanske krize, tvrdi se, da je Rusiji prodao veoma važnih dokumenata.

Predstoje uapšenja.

Beč, 31 svibnja. Radi afere Redlove, predstoje nekoliko uapšenja ljudi, koji su u aferu zapleteni.

Redl i Jandrić.

Beč, 31 svibnja. Saznaje se, da je Redl bio veliki prijatelj sa Jandrićem. Vojničke vlasti tražile su Jandrićeve komplice; vlasti su ovako napele stupice u koje je Redl pao. Bio je naime Redl obaviješten, da je položen za nj novac kod jednog bečkog poštanskog ureda; svota novca bijaše položena pod šifrom, koju je ruski agent upotrebljavao sa još nepoznatim Jandrićevim komplicam. U subotu večer Redl je došao i pridigao novac. Državno ga je redarstvo uzastopce sliedilo do hotela. Saznalo mu se odmah za ime. Bilo javljeno ministru rata Krobotinu i Konradu na što je vojnička komisija ustanovila zločinstvo.

K aferi Redlovoj.

Prag, 31 svibnja. „Narodni listy“ javlja, da je Redl počinio još veće izdajstvo od onoga, koje se označuje predajom austrijskih ratnih planova Rusiji.

Lukač odlazi.

Beč, 31 svibnja. „Zeitung“ javlja, da ministar Lukač dolazi u Beč gdje će predat odmah demisiju.

Balkanci i Turci.

London, 31 svibnja. Balkanci su potpisali preliminarne mira.

Obustavljen bugarski promet.

Sofija, 31. Na bugarskim linijama obustavljen je promet za robu i prolaz civilnim osobama.

Venizelos pregovara...

Solun, 31 svibnja. Venizelos je počeo pregovaranje s bugarskim generalima glede sporazuma.

Valpalotsko imanjanje.

Proces Lukač-Desy.

Beč, 31 svibnja. Vojnička kancelarija nadvojvode Ferdinanda zatražila je pismeno izvješće o prodaji valpalotskog imanjanja, a kabinetska kancelarija stenografske protokole procesa Lukač-Desy.

Srbija nezadovoljna.

Beograd, 31 svibnja. Izvještaj Spaljokovićev ne zadovoljuje stanovište Srbije.

Zahtjevi Bugarske.

Sofija, 31 svibnja. Bugarska izjavljuje, da ona mora tražiti za se cilu Macedoniju.

Kabinet Romanones demisionirao.

Madrid, 31 svibnja. Kabinet Romanones demisionirao je.

Izbor u Sarajevu.

Sarajevo, 31 svibnja. Proti kandidatu Preci izabran je protukandidat, štadlerovac Tadin.

Sukob bugarsko-grčki.

Carigrad, 31 svibnja. Bugarske baterije bombardirale su grčki ratni brod Spetsaj kod Elesteriasa.

Nada i mirno rješanje.

Sofija, 31 svibnja. Danas je sasta-

nak ovdje ministra Pašića sa bugarskim predstavnicima. Drži se, da će Pašić spasiti mir.

Bugarske čete idu sa Čataldže.

Carigrad, 31 svibnja. Bugari transferiraju svoje čete sa Čataldže na srpsku granicu. — Turska Bugarskoj obećaje pomoć u slučaju rata.

ŠIBENIK, 31 svibnja.

„Dan“ uvijek bulazni. Govori u zadnjem broju o nekakvim klevetama, kojim kao da je njegovo svjetlo lice izmrcila „Hrvatska Rieč“, dok mi piasmo samo istinu i ništa drugo. Ako ga istina boli, mi mu nicsmo krivi. Nek uzme vode i sapuna pa se pere, ako mu je moguće.

Ako bi tko imao da govori o klevetama, to smo mi, jer „Dan“ i ne zna drugo pisati nego denuncije i klevete. Na to ga je češće upozorila i „Hrvatska Kruna“, a on jednako goni svojvu.

Zaludu. Što dikla navikla, to baka obikla.

Da ne spominjemo druge, napomenut ćemo mu jednu. „Dan“ je u neslanom nekom vicu skorice ustvrdio, da je našem glavnom suradniku dr. Iso Kršnjavi bio Mecena. To je „Dane“ kleveta, jer stoji, da naš suradnik dok je bio u Zagrebu nije nego cigli jedan put razgovarao sa Isom Kršnjavijem, i to slučajno, bez mecenatstva i čega, što bi to se moglo ma iz daleka prigovoriti. Svjedok sam dr. Kršnjavi.

A kamo li mecena... Ovo je „Dane“ istina, dok ona tvoja tvrdnja je neistina, dakle kleveta.

„Dan“ je iznio u zadnjem broju i pismo dra. Hrvoja, da tobože provjetri svoje poštenje upogled najnovijih dogodjaja u hrvatskoj stranci prava. Za nas je glavno, da je to pismo bilo pisano prije poznatih arnautskih čina dra. Horvata i družine, s kojima se naš svietli „Dan“ svakako identifikuje.

Pismo jedanput pisano i poslano nije u redu da se opozivlje; niti je u taktici, kad je auktor zamoljen na objelodanjenje, da se isto zanieče. U ostalom, da bi i dr. Hrvoj bio osvjedodčen, e je „Dan“ bistar i svietao kako se izvolieva sam hvaliti, to na stvari ništa ne mienja. Djela kažu što je tko; a „Danova“ su djela očita svakomu, pa u zadnje doba i mnogim dobrijanima... Djela „Dane“ i čini svjedoče proti tebi.

Serbez „Danu“ dičiti se, da je u društvu crkvenih dostojanstvenika. Mi mu ne zavidimo. Ali nas „Dan“ i ovdje kleveče.

Ne rad straha, jer nemamo se zbog čega strašiti, nego radi istine, kojoj služimo, razjasnit ćemo, kako mi shvaćamo to društvo crkvenih dostojanstvenika. Evo ovako: U pitanjima vjerskim nači se u tom društvu, može „Dan“ opravdano da se diči i mi mu za to ne velimo ništa; ali dičiti se društvom crkvenih dostojanstvenika, kao nosioca novih, poznatih, nenarodnih struja u stranku prava, i nači se u tom pravcu s njima, to lje „Dane“ nije u redu... Nije u redu, jer to ne će duh stranke prava, ne će duh Starčevića i Kvaternika! Dakle, „Dane“, tko kleveče?!

Memorandum o sveučilišnom pitanju.

Sveučilišno pitanje za Jugoslavene u monarkiji odavna muči našu javnost i ne riečava se unatoč zahtievima i zastupnika i sveučilišnih građana i cieloga našeg naroda, koji i kad prosi na što pravo imade, ne da mu se nego se — taj vierni, taj „lojalni“ narod odbija i šalje od Iruda do Pilata, da opet na koncu ne dobije ništa osim možda i to kadikada — prema dobi i prema zemanu — liepu koju medenu besjedu.

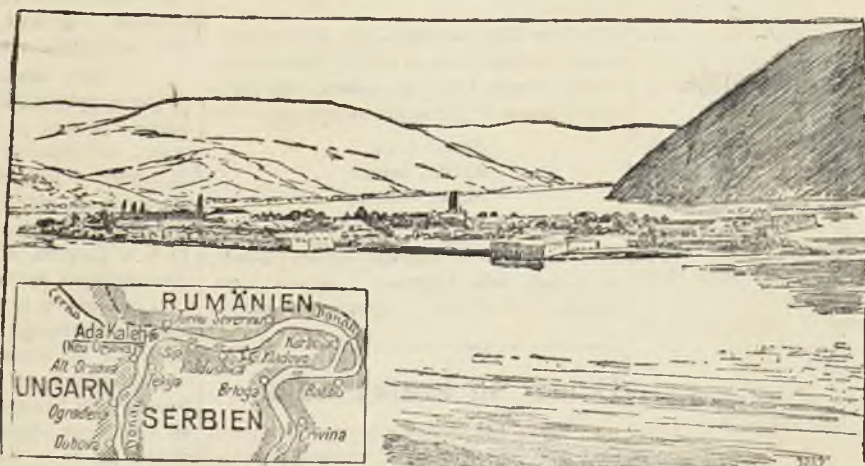
Bože prosti, i to je puno!

Pohvalno je ipak, da slavenski zastupnici u parlamentu bečkom (Pardon. Ne svi. Tresić je bio nedavno u tom iznimka! Op. sl.) odbijaju rješnje talijanškog sveučilišta u Trstu, dok se ne rieši reciprocitet zagrebačkog, jer je to jedno od životnih pitanja za Jugoslavene u monarkiji.

Prenosimo u cielosti rezoluciju odbora političkog društva za Hrvate i Slovence u Istri, koju je zastupnik Spinčić predao ovih dana svim slavenskim klubovima zastupničke kuće:

„Odbor političkog društva za Hrvate i Slovence u Istri, dočim priznaje talijanškom narodu kano i svakom drugom“

Aneksija zadnjeg turskog ostrva na Dunavu po Austro-Ugarskoj.

Zadnji do sad turski otok na Dunavu, Ada Kaleh, od sada je pripojen Austro-Ugarskoj. Premda turski guverner protestirao, naredio je veliki župan ugarske županije Brasso-Szereny da se na otok iskrca 150 žandara, čime je bio potvrđen faktični posjed. Ada Kaleh, čiji idilski položaj pokazuje naša današnja slika, ima povijest punu promjena.

Kad je iza rusko-turskog rata Srbija

dobila samostalnost, bile su ispražnjene zadnje turske pozicije na Dunavu. Na berlinskom je kongresu bilo odlučeno, da Tuska ima predati utvrdu Ada Kaleh. ali nije rečeno, komu da je preda. Stoga Turci nijesu predali utvrde Srbima, nego austro-ugarskim četama. Civilna uprava otoka, čije je pučanstvo bilo isključivo tursko i bilo prosto od poreza i vojničva, ostala je do danas turska.

Brzjavni „Hrvatske Rieči“

Iz bečkog parlamenta.

Beč, 31 svibnja. Zastupnici u parlamentu čude se, zašto Redl nije bio na vrijeme uapšen, budući se znala njegova zlodjela; zastupnici Breiter i drugovi upraviše interpelaciju ministru Hohenburgu, tvrdeći, da se je Redl ubio na zapovied, e se po taj način poštedi tako zvana oficirska čast; interpelanti prosvjeduju, da se dogodjaji najveće važnosti po bojnu sposobnost monarhije obavijaju koprenom i skrivaju. Navodjaju interpelanti dalje, da je prvi državni odvjetnik dr. Viktor Pollak, pripadao komisiji, koja imadjaše za zadaću u sumarnom postupku dokazati zločin špijunaže i Redla svjetovati na samoubojstvo.

Govor Dra. Sesardića.

Beč 30 svibnja. U jučerašnjoj sjednici parlamenta konstatira Dr. Sesardić, kako niti jedna stranka nije zadovoljna s uspješima vanjske politike; mjesto da se podraživače na rat pozove na odgovornost više se na pogibelj panslavizma i kako monarhiji prijeti pogibao od balkanskih Slavena, ali interesi monarhije nijesu bili u pogibelji nego interesi pangermanstva. Pobjede balkanskih država zapriječile su prodiranje Nijemaca na istok; u interesu pangermanizma stvorena je i Albanija. Mi se ne možemo nikako zagrijati za pangermansku politiku monarhije.

Interesi države uvijek se identificiraju sa interesima Nijemaca i Madžara, ali sa svim tim patriotizam Nijemaca i Madžara nije bio uvijek postojan kao danas; dok Hrvati, koji su od vajkad najlojalniji narod monarhije, gledaju u ovoj državi kako je njihova domovina rastrgana na više

djelova, kojim vladaju Nijemci i Madžari. Interesi hrvatskog naroda uzimlju se u obzir istom na zadnjem mjestu ili uopće nikako a u gospodarskom i kulturnom pogledu su grozno zapušteni. Za Dalmaciju određeni milijoni stoje na papiru, a što se troši, to je za vojničke svrhe, pak se pri tom tvrdi, da je Dalmaticim dano. Nije uredjeno niti jednostavno pitanje reciprociteta zagrebačkog sveučil.šta. Hrvatski narod potlačen od komesarijata i vojničkih diktatura ne može gojiti patriotizma prama ovoj državi. Bolesni čovjek na Dunavu može istom onda ozdraviti ako dade slobodu i neodvisnost svojim narodima, a riješenje hrvatskog pitanja mora biti prvi korak k tome. Prispodoba sa sjajnim pobjedama srpskog i bugarskog naroda, čijem se napretku svak mora diviti, pokazuje da je hrvatski narod, koji položajem i kulturom igra prvu ulogu, ostao najzadnji. Svi su se balkanski narodi dokopali svoje slobode, samo hrvatski narod mora stenjati u njemačko-madžarskom ropstvu.

Naš narod služi Balkancima kao dokaz, da je ova država za Južne Slavene tamnica za njemačkim i mađarskim profošima. Jedini vez, što još veže Hrvate s monarhijom jest lojalnost prama dinastiji, oslonjena na uvjerenju, da će pod njezinom vlašću Hrvatska postati slobodnom.

Koje će se aspiracije i želje poroditi u hrvatskom narodu, ako dodje do uvjerenja, da se njegova nastojanja ne mogu ispuniti u ovoj monarhiji, na to ja neću — kaže govornik — odgovarati, na to će odgovoriti budućnost. Govorniku čestitaju.

Jandrić osudjen.

Beč, 31 svibnja. „Allgemeine Zeitung“ javlja, da je Jandrić priznao zločinstvo i bio osudjen na 20 godina teške tamnice.

Delegati nakon potpisa preliminarara mira.

London, 31 svibnja Delegati su nakon potpisa preliminarara mira ostavili palaču i zadovoljno se razgovarali. Pred palačom bili su fotografirani.

Umro najstariji srpski vladika.

Beograd, 31 svibnja. Umro je najstariji srpski vladika, imenom Sava Dečanski.

K balkanskom pitanju.

Berlin, 31 svibnja. Balkanski ugovor predvidja austrijsku sferu: Novipazar, Skoplje i Solun. Tek nakon Bertoldove izjave Austrija ne namjerava osvajati balkanskog zemljišta. Balkanci su zaključili zaposjesti dotičnu sferu.

K Redlovoj aferi.

Prag, 31 svibnja. Vorliczek je našao tragove posredujuće osobe k Redlovoj aferi. Predstoji najprešnije uapšenje.

S Redlom u svezi.

Prag, 31 svibnja. Saznaje se, da je ruski konzul Schuckowski stajao s Redlom u svezi. Pred polazak princa Hohenhloha u Petrograd, Redl je olišao dva puta u Varšavu, gdje je šefu generalnog zbora predao važne elaborate.